

N:o 83.

Af Herr C. J. Svensén: Om förhöjning i anslaget till lärarelöner vid lägre elementar-läroverket i Oskarshamn.

Redan vid 1862 års riksdag väcktes förslag derom att Oskarshamns elementarläroverk skulle till femklassigt upphöjas. Dervid anfördes såsom skäl, att ett lägre ingalunda uppfylde samhällets behof uti ifrågavarande hänseende. Det kunskapsmått, som enligt gällande skolstadga borde vid ett två- eller treklassigt läroverk bibringas, vore mycket ringa, i jemförelse med hvad enligt nutidens kraf måste anses höra till en fullständig elementarbildning. Föräldrar och målsmän, som för barn och myndlingar kunde bekosta en sådan, funne det vanligen bäst och ändamålsenligast att genast från början insätta dem i ett fullständigt elementarläroverk; men det stora flertalet föräldrar, som ej kunna bekosta en sådan kurs i en långt aflägsse belägen stad, med hvilken de för öfrigt icke stode i någon beröring, kunde icke vid det i staden förlagda läroverk för sina barn erhålla vidare än en högst otillräcklig undervisning. Utan annan bildning än inhemtandet af läroverkets ringa kurs utginge dessa i allmänhet omedelbart till något af de industriella yrkena, — ett förhållande, som hvarken för dem sjelfva eller det allmänna kunde vara gagneligt. Ingen stad inom hela landet vore i större behof af ett utvidgadt elementar-läroverk än Oskarshamn, i anseende till aflägsenheten från stad med fullständigare läroverk. De närmast belägna städerna, der elementar-läroverk finnes, vore Kalmar, Westervik och Eksjö. Afståndet till Kalmar vore 9, till Westervik 9 och till Eksjö 13 mil, hvilket afstånd alltså vore det närmaste för erhållande af en mera fullständig elementarbildning. Oskarshamn, som redan då egde öfver 2,300 innevånare, utgjorde dessutom genom sitt läge vid hafvet medelpunkten för en folkrik och mycket vidsträckt landsortsrörelse och hade i sin närhet flera folkrika köpingar, af hvilka Mönsterås, belägen på $3\frac{3}{4}$ mils afstånd, hade en folkmängd af omkring 1,400 personer.

Stats-Utskottet,

Stats-Utskottet, i sitt betänkande n:o 139, fann visserligen någon utvidgning af detta läroverk vara af nöden, helst stadens raska framåtskridande och ortens aflägsenhet från annat läroverk låte förvänta att lärjungarnes antal skulle framgent tillväxa, men ansåg dock det då varande behovet uppfyllt genom läroverkets upphöjande från två- till treklassigt, hvilket ock af Rikets Ständer beslöts.

Dermed har Oskarshamn alltsedan fått låta sig nöja, oaktadt den starka utveckling, hvori detta samhälle alltjemt varit stadt. Men hvarken stadens eller ortens behof har derigenom varit ens i nämnvärd mån afhjelpat. De skäl, som redan 1862 talade för läroverkets uppflyttning till femklassigt, kvarstå ännu, och hafva sedan dess alltmer vunnit i styrka. Staden och orten hafva visserligen med stora ansträngningar och uppoffringar satt sig i förbindelse med rikets jernvägsnät, men derigenom har icke samfärdseln lättats med de närmaste orter, der en högre elementarbildning står att vinna, nemligen Kalmar och Vestervik. Oskarshamns folkmängd har ökats från ofvan uppgifna 2,300 till 4,528, eller nära nog fördubblats, och den kringliggande orten har i jernvägen erhållit en mycket kraftig häfstång för sin utveckling.

Under öfverläggningen vid nästlidna riksdag om åtskilliga läroverks utvidgning framstälde d. v. Ecklesiastik ministern såsom ett önskemål alla treklassiga skolors uppflyttande till femklassiga. Om hädanefter läroverkens undervisning bör så ordnas, att lärjungen må kunna med en viss afslutad kunskapskurs gå ut i lifvet från olika afdelningar af skolan, så lär det ock blifva svårt att redan i tredje klassen åstadkomma en sådan afslutning, att det vetande, lärjungen der vunnit, utgör ett sjelfständigt helt och ej brutna stycken af en större kunskapskurs. Riksdagen tyckes ock i viss mån hafva gillat dessa åsichter, i det den bifallit förslagen om utvidgande af läroverken i Söderhamn, Vadstena och Sköfde från tre- till femklassiga; och de skäl som härvid gjort sig gällande tala i ännu högre grad för Oskarshamn, hvarmed af dessa tre städer endast Söderhamn i anseende till hastig uppblomstring, afstånd från annat högre elementarläroverk m. m. kan jämföras. Sköfde har visserligen under de senare 10 till 15 åren sett sin folkmängd fördubblas, men den öfverstiger ännu knappast hälften af Oskarshamns folkmängd, medan Vadstena under samma tid kvarstått vid siffran 2,500, under det att dessa två städer i sitt omedelbara granskap hafva de resp. stiftsstädernas fullständiga läroverk. Dessutom kan det förtjena nämnas, att Oskarshamn vid 1873 års slut till folkmängd stod före sex städer med fullständiga läroverk, i jemnbredd med två andra och före mer än hälften af dem som ega femklassiga läroverk. Och då dess folkmängd under de två senaste åren ökats med ej mindre än 520 personer, samt tyckes vara i oupphörligt stigande, skulle en dylik jämförelse för närvarande säkerligen utfalla ännu mera fördelaktigt.

Allt skulle nu tala för inrättandet i Oskarshamn af ett på reallinien fullständigt elementarläroverk, men enär stadens styrelse hos Kongl. Maj:t endast be-

Bih. till Riksd. Prot. 1876. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 9 Häft. 2

gärt framställning till Riksdagen om det treklassiga läroverkets utvidgande till femklassigt, hvilken begäran blifvit af Domkapitlet i Kalmar allvarligen förordad, föreslår jag,

att Riksdagen måtte lemna en sådan förhöjning i anslaget till lärarelöner vid lägre elementarläroverket i Oskarshamn, att detta kan till femklassigt utvidgas.

Stockholm i Januari 1876.

C. J. Svensén.

Häri instämma:

Gustaf Mæchel.

Gustaf Jönsson.

N:o 84.

Af Herr C. J. Svensén: Om ändringar i stadgandena rörande den kommunala rösträtten.

Vid stiftandet af våra kommunalförfattningar gjorde sig den grundsats gällande, att den rösträtt, som tillkomme medlemmar af kommun, bör bero af hvars och ens skatt till kommunen. Först vid tillämpningen häraf kunde skilda meningar yppa sig, i det somliga mena, att den, som skattar mera, bör i mån deraf ega flera röster än den som skattar mindre, medan andra vidhålla, att alla böra rösta lika, då ju alla egentligen skatta lika, eftersom bevillningen, hvilken ligger till grund för kommunalskatten, med det mindre väsentliga och antagligen snart bortfallande undantaget i fråga om jordbruksfastighet, utgör lika stor del af allas förmögenhet eller inkomst. Den förra tolkningen blef den rådande i våra kommunallagar; men man tyckes redan vid deras stiftande hafva satt dess rättighet i fråga, i det lagstiftarne ej ens då vågat följdriktigt genomföra den, utan stadgat, att i stad eller valkrets deraf ingen finge utöfva rösträtt för mer än tjugonedelen af stadens eller valkretsens röstsumma. Härmed var man emellertid inkommen på ett sluttande plan, utför